

ZBIRKA ŠALEŠKI RAZGLEDI
Dvajseti zvezek

ZBORNİK 2023

Uredil David Vidmar Čeru

Knjižnica Velenje

Velenje 2023

Rok Poles	263
OD KAČJEGA KOPALIŠČA DO PRESTIŽNEGA LETOVIŠČA DUNAJČANOV (DRUGI DEL: OD 1900 DO KONCA PRVE SVETOVNE VOJNE)	
Jedrt Poles	337
»VSE NAS JE UNA NA SVET SPRAVLA« – ANTONIJA STERNAD (1873–1950), DIPLOMIRANA BABICA IZ ŠOŠTANJA	
Miran Aplinc	381
ČEVLJARSKA OBRT V ŠALEŠKI DOLINI	
Aca Poles	427
»BIL JE MOJSTER, KI JE DELAL VSE, OD GOJZERJEV DO PLESNIH ČEVLJEV«: SPOMINI NA ALOJZA POLANČA, ČEVLJARKEGA MOJSTRA IZ ŠOŠTANJA	
Rok Poles	491
DARINKA ODOVIĆ: KOZERIJA O TOPOLŠICI (1938) IN MOJA AVTOBIOGRAFIJA (1949)	
Jože Hudales	531
GORENJE V GORENJU: PRVO DESETLETJE DELOVANJA 1950–1959	
Alenka Šalej	565
50 LET PRIJATELJSTVA SREDNJEŠOLSKIH PEVSKIH ZBOROV IZ ESSLINGENA IN VELENJA	
Aleksandra Gačič Belej	595
RAZSTRTA ŽELEZNA ZAVESA: DRŽAVNIŠKI, POLITIČNI IN PARTIJSKI OBISKI VODSTVA VZHODNEGA BLOKA V VELENJU	
David Vidmar Čeru	651
JULIUS HORST (JOSEF HOSTASCH) IN VESELOIGRA DIE TANTE AUS TOPOSCHITZ	
DOSLEJ IZŠLO	730

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

908(497.4Šaleška dolina)(082)
94(497.4Šaleška dolina)(082)

ZBORNİK 2023 / uredil David Vidmar
Čeru. - Velenje : Knjižnica, 2023. - (Zbirka
Šaleški razgledi ; zv. 20)

ISBN 978-961-96340-3-5
COBISS.SI-ID 171067139

Za vsebino odgovarjajo avtorji. Povzemanje in reprodukcija
celote ali delov brez dovoljenja založbe in avtorjev je prepovedano.

© Knjižnica Velenje

50 let

pevskega prijateljstva zborov
gimnazije Theodor Heuss Esslingen
in MeMPZ Šolskega centra Velenje

Alenka Šalej

Je slovenistka, diplomirana etnologinja, lektorica in prevajalka. Živi in dela v Velenju.

**50 LET PRIJATELJSTVA
SREDNJEŠOLSKIH PEVSKIH
ZBOROV IZ ESSLINGENA IN
VELENJA: zgodba z energijo dobe
človeškega življenja**

Izhodišče pisanja o izbrani temi

Pevska zbor – Mešani mladinski pevski zbor Šolskega centra Velenje (ta je izšel iz dekliškega zbora Gimnazije Velenje) in mešani komorni zbor gimnazije Theodor Heuss iz Esslingena (v nadaljevanju THG), partnerskega mesta Velenja na mnogih področjih –, sta letos praznovala visok jubilej, ki si zasluži podrobnejšo obravnavo v lokalni domoznanski periodiki, če že v aktualnem opisu časa dobi le nekajvrstično pozornost tedenskega dogodka. Končno si tako visok jubilej zasluži pozornost že zaradi dobe, ki jo je dočakal, kot tudi mnogih pedagoških in družbeno-humanističnih dimenzij, ki jih nosi v sebi.

Drugi razlog, ki omogoča podrobnejši pregled obletnice, pa je avtorici prispevka, ki sem pripravljala tudi spremno spominsko brošuro ob jubilejnem

koncertu in natančno kronološko slikovno razstavo, omogočil izjemen arhiv prof. Klausa Wolfa,¹ ki ga je po odhodu v pokoj leta 1995 in v nadaljnjih letih digitaliziral (2018), predal v zapuščino dolgoletni dirigentki Danici Pirečnik, s katero je časovno prehodil glavnino te zborovske izmenjave. Arhiv vsebuje kronološki zapis vsakoletnih srečevanj ter natančno datirane digitalizirane koncertne liste, časopisne članke, fotografije dogodkov in prejetih priznanj in odličij. Podrobnejši del njegovega aktivnega sodelovanja se zaključí z letnico 1995 (ko se je upokojil), vsebuje pa še dokumente srečevanj do leta 2005, dokler se je udeleževal srečanj kot povabljen prvi dirigent. Kasneje ni nihče več tako vestno beležil kronike, zato je dobro podrobneje obdelati vsaj njegovo časovno obdobje izmenjave zborov, ki mu je z mnogimi priznanji dala tudi institucionalno najvišjo možno priznано potrditev pri nas – priznanje tedanjega predsednika države Milana Kučana.

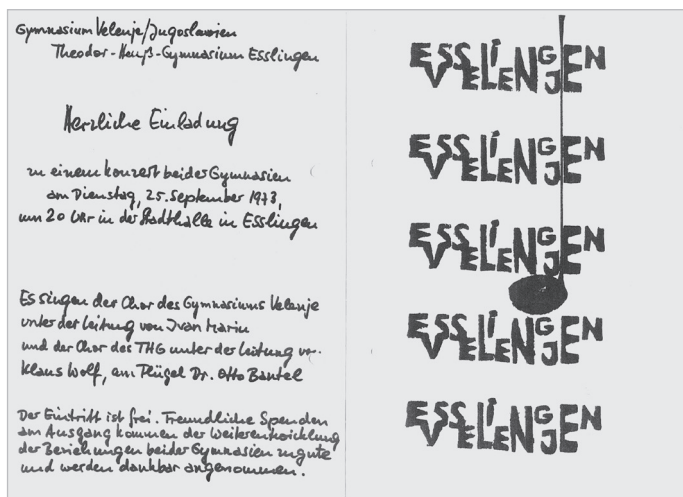
Mesti Esslingen in Velenje sta že imeli vzpostavljene vezi

Začetek povezav mest Esslingen in Velenje se je začel leta 1970, ko sta se povezali mladinski organizaciji obeh mest – v Velenju Počitniška zveza (v okviru Ferialnega saveza Jugoslavije), ki jo je vodil Avgust Tanšek, v Esslingenu pa je dal pobudo mestni svetnik in vodja mladinskega mestnega odbora Otto Weinmann.² Kot piše Wolf v svoji kronologiji, se je skupaj

¹ Večina gradiva je tako povzeta po digitaliziranem arhivu Klausa Wolfa, ki je do svoje upokojitve vestno beležil vsa srečanja, koncertne liste, časopisne odzive in fotografije. Izbor je predstavljen v prispevku. Hranim ga A. Š. (ki sem ga tudi prevajala iz nemščine) in Mestna knjižnica Velenje.

² Otto Weinmann je bil član socialnih demokratov v občini Esslingen, pionir mednarodnega povezovanja mladih v občini in vodja mladinskega centra za počitnikovanje otrok iz socialno šibkejšega okolja, po katerem se danes (po njegovi smrti) imenuje tudi počitniški dom Otto-Weinmann-Hauss v okolici Esslingena. Njegov moto delovanja je bil »Nikoli več vojne, več socialne pravičnosti, človeškosti. Če se mladi razumejo, ne bo več streljanja.« Kot priča v zasebnem pismu avtorici članka njegov sin Lutz Weinmann, to njegovo vodilo izhaja iz njegovih travmatičnih izkušenj, ki

s svojim ravnateljem Gimnazije THG Dietrom Baunom na seminarju o partnerskih mestih v mestni hiši (Altes Rathaus) srečal s slovenskima mladima zdravnicama Nives Cesar³ in Margareto Seher. Margareta je opravljala medicinsko prakso v esslingenski bolnišnici, obe pa da »govorita nemško – Nives je dlje časa živela s starši v Nemčiji, Margareta pa izvira iz družine nemškega porekla.«⁴ Ker je imela gimnazija dekliški pevski zbor – ravno tako kot gimnazija Theodor Heuss v Esslingenu, so se dogovorili za obojestranski obisk: najprej je nemški ravnatelj povabil na obisk v Esslingen velenjski gimnazijski zbor, kar se je uresničilo od 24. do 28. septembra 1973 (v zboru je bilo 44 pevk), v istem šolskem letu – od 5. do 9. maja – pa je 47 nemških deklet vrnilo obisk velenjskim pevkam.

Prvi koncertni list in prvi logotip, ki se brez note uporablja še danes. Koncert je bil 25. 9. 1973.

jih je moral preživeti kot 17-letni vojak.

³ Nives Cesar je hči akademskega kiparja Cirila Cesarja, ki je od 1963 do 1970 z družino živel v Münchnu in Ulmu.

⁴ Klaus Wolf, kronologija, zapisana in shranjena v digitalni obliki 2018, hraniva A. Š. in Mestna knjižnica Velenje.

44 Velenjer Oberschülerinnen in Esslingen

Schulchor besucht Schulchor

Freundschaft mit Theodor-Heuss-Gymnasium — Aus Velenje auch Vertreter der Stadtverwaltung und des Kulturlebens

(pan) — Zwischen dem traditionsreichen Esslingen und seiner kleinen, erst nach dem zweiten Weltkrieg entstandenen jugoslawischen Partnerstadt Velenje gibt es in den meisten Bereichen mehr Unterschiede als Gemeinsamkeiten: sei es Geschichte, Verwaltung, Schulwesen oder politische Willensbildung. Eine echte Beziehung zwischen den beiden so weit voneinander entfernten Städten hat eigentlich nur eine Chance: daß die Menschen hier wie dort irgendwo gleiche Lebenshale haben, sich für ähnliche Dinge begeistern können, daß sie auf der Ebene von „erstgenommene Hobby“ die Begegnung suchen. Als ganz besonderer Anknüpfungspunkt erweist sich da die Liebe zum Lied, zum Gesang und zur Musik, die bei Schwaben wie Slowenen hervorsteht. Ein Beweis dessen ist auch der derzeitige Besuch eines Velenjer Oberschülerinnen-Chors in Esslingen.

Neu an diesem Besuch: Zum ersten Mal haben zwei Institutionen — das Velenjer Gymnasium und das Esslinger Theodor-Heuss-Gymnasium direkt zueinander Beziehung aufgenommen; erfreulich an diesem Besuch: Ein hörbares Zeichen dieser Freundschaft gaben die Chöre beider Schulen gestern Abend für alle Interessierten in der Esslinger Stadthalle — wir wurden über das Konzert noch berichten; und erwähnenswert an diesem Besuch ist noch insbesondere, daß außer dem Dirigenten und Musiklehrer Ivan Marin und dem Schulleiter Bojan Glavač der Gemeindegemeindeführer Marjan Marinšek schon zum zweiten Mal —, der Vorsitzende des Kulturvereins Stane Zula und der Sekretär der sozialistischen Arbeitervereinigung Joze Veber anwesend sind. Es wird daraus ersichtlich, daß die 44 singenden Mädchen eine Freundschaftsbotschaft der Stadt Velenje sind und daß dieser Austausch kein Einzelfall bleiben soll. Tatsächlich hat der Schwarz-Weiß-Club Esslingen schon ein Treffen vereinbart, mit dem Tanzsportverein Velenje und auch die Pfadfinder sind schon im Gespräch.

Empfang in der Kellerei

Von drei Uhr morgens bis nach 20 Uhr waren die Jugoslawen am Montag unter-

wega, um hierher zu kommen. Überfrüherlicherweise waren an dieser langen Fahrt auch deutsche Unannehmlichkeiten schuld: Schulkassen an der Grenze und mehrere Baustellen auf der Autobahn. Hier angekommen, wurden die jungen Mädchen sofort von ihren „deutschen Familien“ nach Hause gebracht. Sie wohnen bei Schülerinnen des Theodor-Heuss-Oberschülerchors. Den erwachsenen Begleitern wurde noch am selben Abend ein herzlicher Empfang vom Theodor-Heuss-Gymnasium beschieden. In der Kellerei des Schulhauses wurden sie wieder sichtbar munter und fanden Esslingen schon sympathisch, noch ehe sie richtig zu Gesicht bekommen hatten, was freilich gestern nachgeholt wurde.

Das gepflegte Abendessen für die Gäste aus Velenje, das Lehrerkollegium und Vertreter der Stadt unter ihnen OB Klapproth — trug deutlich familiäre beziehungsweise „Baucher“ Züge: Oberstudiendirektor Baun hatte den Speisezettel entworfen, Frau Baun setzte ihn in die Wirklichkeit um, und Poelker Baun mit ihren Freundinnen servierte. Unter anderem gab es Maultaschensuppe als schwäbische Spezialität.

Beliebte Fremdsprache: Deutsch

Zwischendurch und hinterher lernte man sich gegenseitig kennen und stieß im Gespräch auf viele interessante Vergleiche zwischen beiden Städten, Ländern und Staaten: Velenje ist eigentlich aus einem Braunkohlenbergwerk entstanden und hat jetzt die größte Küchengeräte-Fabrik Jugoslawiens. Die Slowenen — es gibt etwa 2½ Millionen — halten sich für ernsthafter und zuverlässiger als die Südjugoslawen. In den letzten Jahren haben sich die Schüler im Velenjer Gymnasium für Deutsch statt Russisch als zweite Fremdsprache nach Englisch entschieden. Nur 120 Kilometer von Velenje entfernt sind die berühmten Grotten von Postojna.

Velenje hat ein reges Kulturleben und viele Musikgruppen. In dem 25 km entfernten Celje findet alle zwei Jahre ein internationales Jugend-Sing-Festival statt, bei dem Kulturvereinsvorsitzender Zula auch gerne einmal den Chor des Theodor-Heuss-Gymnasiums sehen würde. Aber dieser geht ja schon im nächsten Frühjahr nach Velenje.

Den jugoslawischen Chorsängerinnen und ihren Begleitern gab die Stadt gestern vormittag einen kleinen Empfang. Oberbürgermeister Klapproth ließ die Gäste willkommen und dankte allen, die sich für dieses Treffen eingesetzt haben und einsetzten. Er selbst wird übrigens die Reihe der Besuche fortführen, wenn er am kommenden Wochenende von langem ausgesprochenen Einladung Velenjes Folge leistet. Gemeindegemeindeführer Marjan dankte und übermittelte Grüße der Stadt Velenje.

Gäste aus Esslingens jugoslawischer Partnerstadt Velenje wurden im Theodor-Heuss-Gymnasium mit Seher empfangen (von links nach rechts): Joze Veber, Sekretär der sozialistischen Arbeitervereinigung, Musiklehrer Ivan Marin, OB Klapproth, Dolmetscherin Margareta Seher, Schulleiter Bojan Glavač, Oberstudiendirektor Baun, Gemeindegemeindeführer Marjan Marinšek und Stane Zula, Vorsitzender des Kulturvereins

Foto: Liedtke

*Izčrpen članek v časopisu Esslinger Zeitung (26. 9. 1973)
po koncertu.*

Dekliški zbor gimnazije so na prvi obisk poleg zborovdve Ivana Marina, Margarete Seher (ki je prinesla iz Esslingena pobudo za srečanje) in ravnateljja gimnazije Bojana Glavača spremljali še predstavniki lokalne skupnosti: sekretar IQ OK

SZDL Jože Weber, tajnik Skupščine občine Marjan Marinšek in predsednik občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij Stane Žula.⁵ Ideja izmenjave je že v izhodišču bila, da pevke prespijo pri družinah svojih pevk gostiteljic, odrasli spremljevalci in delegacije pa v hotelskih namestitvah. Wolf v svoji kronologiji med drugim navaja, da so dekleta »naredila močan vtis – v enotnih oblekah – z občutka polnim petjem (večinoma večglasnih pesmi iz Slovenije)«.

Po koncertu v časopisu Esslinger Zeitung⁶ z dne 26. 9. 1973 je izšel še en članek (poleg kritike koncerta) o podrobnostih obiska. V njem je med drugim navedeno, da so pevke potovale od 3. ure zjutraj in prispele v Esslingen ob 20. uri. Potovanje je bilo tako dolgo zaradi »ovir na meji in številnih omejitev zaradi gradbišč na avtocesti«. Članek navaja še nekatere statistične podrobnosti o Sloveniji kot jugoslovanski republiki in učnih predmetih, predvsem tujih jezikih, ki se jih učijo dekleta v gimnaziji, z navedbo nemščine – izpostavljeno v enoti podnaslova – kot priljubljenega jezika, ki je zamenjala ruščino kot izbirni drugi jezik.

V Velenje je z dekliškim zborom šole poleg zborovodje Klausa Wolfa prišel tudi ravnatelj Dieter Baun s soprogo in hčerjo ter spremljevalka gospa Gaiser. V slovenskem članku Delo (Wolf ga po spominu napačno zapiše Velo), ki ga hrani Klaus Wolf (ne pa v njegovem zapisu), pa je omenjen tudi predstavnik občine dr. Laithle. Besedilo članka poleg potrebnih informacij o gostih in sprejemu pri veljaskih lokalne skupnosti – seveda tudi z zaželeno (zahtevano) idejno politično konotacijo v smislu »krepitve prijateljstva v duhu znane jugoslovanske politike h krepitvi miru na svetu« – prinaša tudi duhovito anekdotično epizodo: ... *»ravnatelj esslingenske gimnazije, ki je po poklicu matematik, pa je pri pouku, ko so razčlenjevali izredno zapleteno formulo, izrazil željo, da bi to formulo s tablo vred najraje odnesel domov.«*⁷

⁵ Naš čas, 12. 10. 1973.

⁶ Schulchor besucht Schulchor, Esslinger Zeitung, 26. 9. 1973 (arhiv K. W.)

⁷ Delo, 8. 5. 1974.

Po prihodu s prvega gostovanja je tudi v lokalnem tedniku Naš čas izšel obširen članek, ki ga je napisala pevka Melita Volk in iz katerega vejejo zelo pozitivni, kar vtisi navdušenja. Prispevek se zaključuje takole: *»Dnevi, ki smo jih preživeli v Esslingenu, nam bodo vedno ostali v lepem spominu. Težko bomo gostiteljem vrnili njihovo gostoljubnost. Potrudili se bomo naslednje leto aprila ali maja, ko nam bodo vrnili obisk. Težko bi opisala vse, kar smo doživeli lepega. Vsi si želimo, da bi prijateljstvo ostalo večno. Ravno pred dnevi se je v Velenju mudil esslinški župan. Prišel je obiskat pevski zbor in se mu še enkrat zahvalil za lepo petje v Esslingenu. Rekel je, da zdaj po celem Esslingenu govorijo o našem obisku, in zaželel, da se kmalu spet vidimo.«*⁸

1974 – koncert v Velenju: na odru skupaj oba dekliska zbora
(daj 1. sliko, z Wolfom in Margareto Seher)

Prva izmenjava je očitno stopila led dvoma: uspešna koncerta, gostoljubje gostiteljskih družin v obeh mestih in prijetno druženje mladih pevcev, pa tudi čisto medsebojna človeška naklonjenost zborovodij in ravnateljev na obeh straneh ter zani-

⁸ Naš čas, 12. 10. 1973.

Petje zbližuje ljudi

Velenjska gimnazija in mesto sta sprejela v goste dekljski pevski zbor Theodor Heuss iz Esslingena — Obisk krepki prijateljske stike obeh mest

VELENJE, 7. maja. — Tukajšnja gimnazija in mesto sta sprejela v goste dekljski pevski zbor gimnazije Theodor Heuss iz Esslingena, ki vrača laniški obisk dekljskega pevskemu zboru velenjske gimnazije. Oba zbora sta imela sinodi v kulturni domu skupen koncert.

Zbor iz Esslingena, ki šteje 47 pevsk, vodijo pa na dirjo prof. Klaus Wolf, direktor gimnazije. Oba pa svedela tima, aji kulturnega znaa.

podarili predsednik občinske skupštine Nesti Zgornik in v postreženem govoru poudaril razmerje gimnazije Bona Glava, na sklopitev mladine dveh narodov in krepitvi prijateljstva, v dalja znanje ljubezni in politike kot tudi za slove skromnosti, a moč nč nastil pomenitih pri

svetih k urjenju miru na svetu. Takšna odnosa je najlaše graditi med mladino, izdaje, ki poudarja, da se mišljeno ali so in jim je mir govor pri svetu.

Gosti iz ZR Nemčije, ki so v Velenje dopotovali v nedeljo, so si izkazali opazni zbirko drake usmeritvi na grad in v njem mlado redno. Oba mesto, dace pa so odgovorili, da so se prišli v Velenje, ki jih je bil vodila v P. so, kje bi bili preostali v d. mi. ni drake. Na povratku si bodo ogledali še Ljubljano, predvidoma, v gostje, pa iz Velenja odpotovali v domovino.

Pevke in mladih spremljevalci so bili presenečeni nad uspehi spretnosti. Ki so jim pa pripravili gostitelj in so tudi tako smili v valčkih, mi. vti. Njihovo zanimanje je vodilo sredi vti vti, omeji in pedagogizma dala velenjske gimnazije, pri čemer so upoštevati mnoge skupne pomeni, razmerje uspešnosti gimnazije, ki je po področju nastanek, pa je pri področju, so po razdeljenosti, izredno spoštovanje formulo, izredno se, da bi to formulo e tablo vred najraje odnosi domov.

Obeh pevskih govor b. koncertu stila se nači artili, obetena pa pomeni na spodbujati na razdelitvi, na lovanja, na vseh drugih p. streljih.

Članek v slovenskem dnevniku Delo po koncertu (avtor Drago Hribar).

manje za kulturo in tradicijo petja, pedagoške izkušnje, ogledi domačih znamenitosti ... so pri obeh vodstvih šol in dirigentih prinesli odločitev, da se bo pevsko srečevanje nadaljevalo. Položena je bila osnova za prvotni namen prijateljstva, kot je povedal Klaus Wolf v svojem arhivskem zapisu po 46 letih izmenjave (spomladi 2018): »Gre za prizadevanje dveh šolskih skupnosti, ki sta v času po drugi svetovni vojni iskali pot za novo Evropo, mimo vseh političnih in ideoloških mej, kot znak miroljubnega in prijateljskega sodelovanja evropske mladine.«⁹

Po koncertu v Velenju sta oba zbora obiskala Logarsko dolino, nemški zbor pa je za tri dni obiskal še tedanji počitniški dom za rudarje (kasnejši hotel Barbara) v Fiesi, dvakrat kasneje tudi Crikvenico na Hrvaškem.

⁹ Spremeni zapis k arhivu z naslovom 1973–2018 (spomladi 2018), (v slovensčino prevedla Neja Primožič – Wessler). Velenjčanka Primožič – Wesslerjeva je poročena v Esslingenu in Klausu Wolfu večkrat pomaga prevajati korespondenco.

Enkratna izmenjava postane tradicija

Cilj povezovanja mladih za mirno prihodnost in sožitje med narodi, kar je bila vizija povezav med evropskimi narodi po 2. svetovi vojni in torej tudi naših partnerskih mest, se je tako ob srečanjih na različnih področjih (tudi športnikov, plesalcev, odraslih zborov, godbe na pihala ...) začela uresničevati. Vendar je ravno izmenjava teh dveh srednješolskih zborov – tako zaradi dobrih izkušenj kot verjetno trdne pedagoške institucionalne zborovske kontinuitete – začela rasti v danes zavidanja vredno obletnico, ki ji verjetno za tako dolgo časovno dobo, sploh če upoštevamo začetke v ekonomsko in ideološko zelo različnih zmožnostih in okoliščinah, v Evropi težko najdemo vzporednico. Seveda sta bila vedno glavni gonili predvsem oba zborovodja s podporo ravnateljev in lokalne skupnosti. In tudi, ko se je že čez dobra štiri leta od začetka te izmenjave Ivan Marin od dekliskega zbora poslovil, je našel v mladi Danici Supovec (kasneje Pirečnik) temu projektu naklonjeno, strokovno pa najboljšo možno naslednico. Prav tako je ta vez prestala najtežje preizkušnje tudi ob upokojitvi ravnatelja Bojana Glavača čez desetletje, ko so bili konec 80. let turbulentni časi našega osamosvajanja in v očeh tujcev tudi izzivi zaradi varnosti. A naslednji ravnatelj gimnazije Andrej Kuzman in direktorji ŠCV, katerega del je postala gimnazija, so strahove pri nemških partnerjih razblinili. Še več, zasebno so se vzpostavile še tesnejše vezi med posamezniki in tudi pevci, tudi po menjavi ravnateljev in zborovodij na nemški soli.

Koncept s pevsko, pedagoško in tudi mirovno vizijo

Zasnova pevskega prijateljstva je po prvi izmenjavi začela delovati z zelo domišljenim konceptom: že po odločitvi je bilo zastavljeno (kot že omenjeno), da pevci na prenočevanju gostijo svoje pevske vrstnike za vzpostavljanje čim bolj pristnih mladostnih stikov, saj jih družijo isto – ljubezen do glasbe in petja, ob učenju tujih jezikov pa lahko spoznavajo tudi drugo kulturo, navade, ustvarijo tudi osebne vezi ... Bistvo pevskega druženja

pa je bilo zastavljeno tako, da na koncertu – dan po prihodu – gostujoči zbor vedno poje večinski del celovečernega koncertnega programa, na koncu koncerta pa se zapojejo skupne pesmi, ki sta jih oba zborovodja izbrala in že začela vaditi za naslednje leto na aktualnem gostovanju. V teh letih je nastal tudi že skupni t. i. železni repertoar (po vsaj ena slovenska in nemška ljudska, na koncu Nehmt Abschied Brüder, kasneje tudi Viva la Musica). Na koncu koncerta gostujoči zbor v zahvalo za gostoljubje preda zboru gostiteljev tudi simbolno darilo (to so v vrsti let postala dragocena spominska in praktična zapuščina – od zbirk nót ljudskih pesmi do nogavic, popotnih malh, lončkov, majic ... z logotipom kot simbolom izmenjave). Večdnevno druženje – največkrat skupaj v Nemčiji v kakšnem mladinskem hotelu ali pri nas na morju – pa je bilo tudi zelo delovno: poleg celovečernega koncerta tudi skupne pevske vaje dopoldne in popoldne, vmes tudi kakšno nastopanje (prepevanje) na trgih, v cerkvah ali ob drugih priložnostih, v prostem času pa vedno nepozabna druženja, pikniki, petje, ples, družabne igre, neskončne ure debatanja ...

*Z gostovanj se v Wolfovem arhivu najdejo mnoge duhovite
refleksije z obiskov ...*

Dekliški zbor gimnazije Theodor Heuss se razširi v mešani zbor

Klaus Wolf je na 3. gostovanje v šolskem letu 1977/1978 (junija) že pripeljal mešani pevski zbor, ki se je tako povečal za 19 pevcev – fantovskih glasov. V istem letu ga je Glasbena mladina Velenje¹⁰ najprej povabila s šolskim simfoničnim orkestrom THG, ki so ga naši spremljevalci slišali na praznovanju 1200-letnice Esslingena junija 1977. Orkester s 66 dijakov (kot navaja Wolf v svoji kroniki) je imel od 8. do 12. februarja v Celju in Velenju skupaj štiri koncerte, na katerih se je predstavil s tehtnim orkestrskim programom. O tem je dirigent našega zbora Ivan Marin napisal članek v Našem času, ki je izšel 24. 2. 1978. Prvič pa je mešani zbor THG 1. junija (gostovanje je bilo od 31. 5. do 6. 6.) v kulturnem domu predstavil tudi zahteven pevski program za deklško in mešano zasedbo. Koncert je kot kulisa spremljala 1. kitica Prešernove Zdravljice v obeh jezikih – simbolna tema prijateljstva obeh zborov. Oba zbora sta šla po koncertu za dva dni v Fiesio, kjer sta že začela študirati skupni del programa za naslednje leto. Na poti sta si ogledala tudi Postojnsko jamo – spoznavanje kulturnih in naravnih znamenitosti je namreč vedno bogatilo skupni program obiska.

Koncert 1. junija 1978: prvič Mešani pevski zbor gimnazije Theodor Heuss.

¹⁰ Povzeto po: Naš čas, 24. 2. 1978. V kroniki Klauza Wolfa je naveden vprašaj, na čigavo povabilo so prišli. Očitno je pisal čez leta po spominu. Avtor članka v Našem času 24. 2. 1978 je ravnatelj GŠ Ivan Marin.

Leta prvih priznanj lokalnih skupnosti in novega koncepta izmenjave

Leta 1982, ko je bil zbor THG petič na gostovanju v Velenju, sta dirigent Klaus Wolf in ravnatelj gimnazije THG Dieter Baun od tedanjega predsednika IS Skupščine občine Franja Kljuna na svečanem sprejemu prejela častno priznanje za posebne zasluge za razumevanje med narodi (Wolf v svoji kroniki, očitno ponosen, zapiše s klicajem – »kot prva tujca!«). Na istem srečanju pa je tedanji župan (predsednik SO) Janez Basle (naslednik Nestla Žganka) odobril¹¹ za vsako skupino (torej tudi »športnike in rejce plemenskih malih živali«, kot piše Wolf) samo eno izmenjavo na dve leti. To je večalo tudi za kulturne izmenjave (zborovske, pihalne godbe). Tako si je zbor izmenjavo »delil« s Pihalnim orkestrom Premogovnika Velenje, ki ga je »prav tako« (kot piše Wolf) vodil Ivan Marin, in moškim pevskim zborom Concordia Zell, ki je imel izmenjavo z MePZ Gorenje (vodil ga je Ciril Vertačnik). Tako je izmenjava zbora bienalno potekala leta 1984 (od 29. 5 – 3. 6, ko je z zborom po porodniškem dopustu zopet prišla v Esslingen Danica Pirečnik) in 1986 (5.–10. junija), ko je prišlo v Velenje 64 pevcev, ki so zopet zadnji del gostovanja preživeli v Fiesi. Na gostovanju v Esslingenu 1984 je zbor poleg koncerta v Esslingenu imel koncert tudi na gimnaziji v Murhardtu (kamor je šel večkrat na priprave v mladinski hotel) in na otvoritvi razstave o slovenski grafiki v Schwörhausu v Esslingenu. Ravnatelj gimnazije Bojan Glavač in dirigent Ivan Marin pa sta od župana Esslingena Eberhardta Klapprotha prejela častno priznanje za posebne zasluge pri ohranjanju partnerstva obeh mest.

Naslednje gostovanje Velenjčanov (leta 1988) pa je že pomenilo novo poglavje v zgodovini našega zbora.

¹¹ Izmenjave, ki jih je bilo vedno več, so bile financirane iz občinskih sredstev.

15-letnica izmenjave že v praznovanju obeh mešanih zborov

Ko je pri nas napačil čas in so prišle nove generacije in sistemske danosti, je Danica Pirečnik v šolskem letu 1987/88 dekliškemu zboru priključila fante, ki jih je že nekaj mesecev prej pevsko pripravljala (dekliški zbor je že imel tradicijo in dosegal visoko raven pevskega izražanja, zato je bilo treba mlade fante, ki so v teh leti na prehodu iz deških v moške glasove, glasovno pripraviti). Večinoma so bili to fantje iz gimnazije, nekaj pa jih je bilo tudi iz drugih šol šolskega centra. To je bilo ravno ob praznovanju 15-letnice pevske izmenjave in tako je v Esslingen prvič šla mešana zasedba 67 fantov in deklet. Na ta slavnostni jubilej je odšla tudi večja delegacija: poleg zborovodkinje Danice Pirečnik in ravnatelja Bojana Glavača še prvi dirigent Ivan Marin, predstavnik takrat še Centra srednji šol in nato dolgoletni organizacijski vodja te izmenjave Ciril Zdovc in tedanji župan Drago Šulek. Ta je bil ob sprejemu pri županu Esslingena in vsem dogajanju ob tem prijateljevanju tako navdušen, da so se skupaj z nemškim županom Klapprothom, Ivanom Marinom (ki, kot piše, Wolf »ima v Velenju velik vpliv na kulturno življenje«), ravnateljema Dietrom Baunom in Bojanom Glavačem ter Klausom Wolfom odločili, da se bo izmenjava obeh srednješolskih zborov zopet izvajala vsako leto. Na 15-letnici – torej prvem srečanju mešanih zborov – je tako zapelo več kot 120 mladih iz obeh mest.

Zbora sta poleg vsakoletnega tradicionalnega koncerta v Esslingenu nastopila tudi v Murhardt (kjer so imeli pevske priprave) v cerkvi sv. Marije. Pripravila sta »*brez pretiravanja 'Koncert superlativov'*«,¹² kot je bil naslovljen članek po dogodku v lokalnem časopisu. V njem je izpostavljena zborovska disciplina, ubrano petje in natančnost, zahtevnost programa in tudi petje obeh zborov v slovenščini.

¹² Murhardter Zeitung, 13. maj, 1988 (članek iz arhiva K. W.)

*Na koncu oba zbora tradicionalno zapojeta Nehmt Abschied,
Brüder – Sklenimo zdaj verigo, bratje ... To je čas slovesa in
kakšno solzo.*

Theodor-Heuss-Gymnasium Esslingen

Festliches Konzert

anläßlich der 15-jährigen Chorpartnerschaft
am Kiltwood, 4. Mai 1988, 19.30 Uhr
in der Stadthalle Esslingen

Es singen

der Chor des Schulzentrums Titovo Velenje
unter der Leitung von Danica Pircevik
und
der Chor des Theodor-Heuss-Gymnasiums
unter der Leitung von Klaus Wolf

Das Programm zu Dts 7 - (Einsatz)gelesen Dts 11 -
bereinigt zum Einreicht.

Beide Chöre singen gemeinsam

Füllt mit Schalle Christoph W. Gluck
Zdravica (Lied der Freundschaft) Franko Premr

Der Chor des Theodor-Heuss-Gymnasiums singt

Kyrie Felix Mendelssohn-
Bartoldy
Ehre sei Gott in der Höhe
O Täler weit, o Höhen
Kommt, laßt uns gehen spazieren

Der Chor des Schulzentrums Titovo Velenje singt

Gavisi sunt Jacobus Gallus
Ave Maria Jacques Arcadeet
Horatii Carmen Nr. 10 Zoltan Kodaly
Da sem jaz ptičica Mikhael Rožanc
Vusnejša ja ni Matias Tome

*Koncertni program pri nemških prijateljih je pisal njihov dirigent
Klaus Wolf z roko. Njegova pisava je postala tako rekoč zaščitni
znak koncertov v Nemčiji v času njegovega vodenja zbora.*

Zbora premagata najtežje preizkušnje zaupanja v času osamosvajanja Slovenije

Leta 1990 je velenjski zbor obiskal svoje pevske prijatelje na poti z zborovskega tekmovanja v Neerpeltu (v Belgiji), kjer je z Danico Pirečnik prvič nastopil v mešani zasedbi (dekliški zbor je tam že tekmoval leta 1986 z Ivanom Marinom, ko ga je ta za leto dni prevzel v času porodniške Pirečnikove). Zbor je tako združil tekmovanje v Belgiji in gostovanje v Esslingenu in ostal pri gostiteljih »samo 5 dni«, ¹³ spremljala pa sta ga poleg zborovodkinje še Ciril Zdovc in Majda Zaveršnik kot spremljevalka in nekdanja pevka. ¹⁴

Leto 1991 pa je bilo za nemški zbor, ki je bil na vrsti za gostovanje v Velenju, zaradi političnih razmer težja preizkušnja: to je bilo leto razglasitve Slovenije za samostojno državo, v tujini – zlasti pri naši prijateljih v Esslingenu – pa sta bila spremljanje razpadanja Jugoslavije in medetnična nastrojenost na Balkanu pod močnim drobnogledom. V Velenje je prišlo 60 nemških pevk in pevcev. Klaus Wolf v svoji kroniki o tedanji situaciji zapiše med drugim tudi tole: *»Zbor je ostal ves čas v Velenju, bilo je le nekaj izletov v okolico. Za to je bil poseben razlog: v tem letu je Slovenija razglasila neodvisnost od Jugoslavije (25. junija 1991). Že od začetka leta je bila – kot po vsej Jugoslaviji – tudi v Sloveniji politična situacija nejasna. Posebej na mejah z Avstrijo in Italijo, kjer so bile na položajih vojaške enote iz južnejših republik Jugoslavije – in v Ljubljani, kjer je prevladovala vojaška garnizija s srbskimi vojaki, se je položaj zaostрил. Tako je nastal za zbor THG problem – kot za vse druge tuje skupine, ki so hotele potovati v Slovenijo –, ali naj obisk zaradi negotove situacije odpovemo. Na skupnem sestanku esslingenskih pevcov in Klause Wolfa s starši je bilo sprejeto, da naj Klaus Wolf vsak*

¹³ Tako zapiše K. W. v svoji kronologiji. Izmenjave so namreč na začetku trajale 6 dni, kasneje (po odhodu Wolfa) pa so se dogajale kot krajša in daljša gostovanja (v izmeničnem zaporedju).

¹⁴ Wolf je v kroniki pomotoma napisal takrat še pevko in kasnejšo zborovodkinjo Teo Plazl; popravek Danice Pirečnik po pogovoru 11. 9. 2023.

dan pri direktorju Bojanu Glavaču¹⁵ preveri položaj. V temelju pa je prevladalo prepričanje, da se v tem težkem položaju prijateljev v Velenju ne »pusti samih«, ampak se to prijateljstvo s tem obiskom samo še potrdi oz. izpriča. Ko so Velenjčani nakazali, da – ker da v Velenju Srbi ne živijo (in drugod po Sloveniji komaj kaj) – se da potovati brez nevarnosti in da so v okolici ponovno vzpostavljene »stare partizanske enote« (Teritorialne obrambe, op. A. Š.) in bi se dalo vrniti z zborom po drugih poteh (čez hribe) in da naj se avtobusov ne bi napadalo, so odgovorni v Esslingenu (ravnateljica Christa Vosschulte in Klaus Wolf) sprejeli odločitev za pot. Le ena sama pevka je na prošnjo svojega očeta ostala doma. Ostalih 60 se je zgodaj zjutraj 15. maja odpravilo na pot. Nato je tajnica gimnazije TH poklicala v Velenje, da je zbor THG odpotoval. Šele v tistem trenutku se je začela v Velenju edinstvena propaganda za koncert – v tisku, z letaki na veliko oknih in avtomobilih, z osebnimi ustnimi povabili. Tako je bila 16. maja koncertna dvorana glasbene šole nabito polna. Zbor THG je bil pod silnim vtisom nad aplavzi poslušalcev. Na trenutke so poslušalci vstali, mnogi s solzami v očeh, še posebej pri zdravici »Prijetli« (ki govori o prijateljstvu narodov in je pozneje postala slovenska himna).«

Zapis Klause Wolfa kljub trudu po trezni faktografski objektivnosti vendarle kaže tudi več čustvenih poudarkov, ki povedo tudi, koliko mu (jim) je to prijateljstvo pomenilo ne samo v duhu pevskega, temveč tudi prijateljskega, človeškega povezovanja z mirovno vizijo. Kako skrbno so spremljali našo družbeno stvarnost in da so bili stiki pristni tudi na individualni ravni z vodstvom med letom (tudi ob spremljanju stalne politične situacije pri nas), pa povedo tudi njegove nadaljnje aktivnosti.

¹⁵ Takrat je bil ravnatelj gimnazije že Andrej Kuzman – Bojan Glavač se je namreč upokojil sredi šolskega leta 1990/91 – z decembrom 1990, a je v tej situaciji še korespondiral z Wolfom, ki novega ravnatelja še ni spoznal.

*Koncert 22. maja 1991 – tik pred razglasitvijo
neodvisnosti Slovenije.*

»Esslingen za Velenje« – dobrodelni koncert kot potrditev pomena prijateljstva

Naslednje leto – 1992 – je 69 velenjskih pevcev od 5. do 10. maja zopet gostovalo v Esslingenu, z zborovodkinjo Danico Pirečnik pa je šel kot predstavnik CSS tudi Ciril Zdovc. Posebej je koncert obiskala tudi občinska delegacija s tedanjim županom Pankracem Semečnikom in Janezom Puklom kot predsednikom pihalne godbe. Na uradnem sprejemu so bili gostitelji ob običajnih protokolarnih pogovorih seznanjeni tudi z našo lokalno družbeno stvarnostjo – o začetkih prihajanja beguncev iz nekdanjih republik, ki so bežali pred vojno na Balkanu. Oba pevska zbora pa sta šla za tri dni na intenzivne vaje (za pripravo skupnega programa naslednje leto) v mladinski hotel v Murhardtu.

Že jeseni, 13. oktobra, so se v duhu vzpostavljenih vezi in prijateljstva med mestoma v Esslingenu povezale tri glasbene skupine – Mestna pihalna godba Esslingen, Pevsko društvo Konkordia 1872 Zell in mešani pevski zbor gimnazije Theodor Heuss – in v mestni dvorani (Stadthalle) pripravili »Koncert za Velenje«, dobrodelno prireditev za begunce v Velenju. Izkupiček

z dobrodelnega koncerta je šel za sanitarno in drugo pomoč beguncem v Velenju, z vstopnicami in prostovoljnimi prispevki pa so zbrali več kot 4500 nemških mark. Koncert pod pokroviteljstvom župana so organizirali (kot navaja članek s predaje čeka dne 27. 1. 1994) dirigenti vseh treh nastopajočih sestavov in ni le prispevek za begunce, je tudi »zahvala za večletno izjemno gostoljubje, ki so ga doživeli pri gostiteljih« na medsebojnih izmenjavah.

Zum Benefizkonzert des Chors der Konkordia 1872 Zell, der Stadtkapelle Esslingen und des Kammerchors des Theodor-Heuss- Gymnasiums Esslingen am 13.10.1992 um 19.30 Uhr in der Stadthalle in Esslingen laden wir herzlich ein. Mit den Einnahmen des Konzertes wollen wir dazu beitragen, den notleidenden Menschen in unserer Partnerstadt Velenje zu helfen und so unsere Solidarität zum Ausdruck bringen. Helfen auch Sie, indem Sie unser Konzert besuchen und durch Ihren Eintritt Ihren Beitrag leisten. Wir nehmen auch gerne Spenden für Velenje an der Abendkasse entgegen. Auf Wunsch können auch Spendenbescheinigungen ausgestellt werden. Die Einnahmen des Konzertes werden wir ungekürzt notleidenden Menschen in Velenje zukommen lassen. Christa Vosschulte Schulstufen des Theodor-Heuss-Gymnasiums Esslingen Roland Mugele 1. Vorsitzender der Konkordia 1872 Zell Eduard Schlauch 1. Vorsitzender der Stadtkapelle Esslingen	Eintritt: Erwachsene 10,- DM Schüler 5,- DM Im Foyer EG können Kleider- spenden und an der Abendkasse Geldspenden abgegeben wer- den. Geldspenden können auch auf das Sonderkonto bei der Kreissparkasse Esslingen Konto Nr. 100 622 96 BLZ 611 500 20 eingezahlt werden. Spendenbescheinigungen für Geldspenden leiten wir Ihnen gerne zu. Kleider- und Sachspenden können vom 12. - 15.10.1992 im Theodor-Heuss-Gymnasium zu den Schulzeiten abgegeben werden.	Konzert für Velenje am Dienstag, 13.10.1992 um 19.30 Uhr in der Stadthalle in Esslingen Mitwirkende: Konkordia 1872 Zell Kammerchor des Theodor-Heuss- Gymnasiums Esslingen Stadtkapelle Esslingen
---	--	--

Koncertna zloženka dobrodelnega Koncerta za Velenje

Članek z dne 15. 10. 1992 v *Esslinger Zeitung* (iz arhiva K. W.) poleg podrobnosti o namenu, organizatorjih in nastopajočih posebno pohvalo namenja tudi zboru »mladih glasov«, ki s svojim petjem dajejo dogodku mladostno svežino, posebej pa pohvali pedagoško rutino dirigenta Klause Wolfa. Iz repertoarja zbora posebej omeni pesem o prijateljstvu Zdravljico Stanka Premrla (pesem železnega repertoarja obeh zborov na izmenjavah).

Donnerstag, 27. Januar 1994

ESSLINGEN UND SEINE REGION

Esslinger Musiker helfen Flüchtlingen in Velenje

Stadtkapelle, Konkordia Zell und THG-Chor übergaben 4565 Mark – In der slowenischen Partnerstadt suchen noch 1300 Leute Zuflucht

Esslingen (dsw) – Die Flüchtlinge aus dem Kriegsbereich im ehemaligen Jugoslawien, die in Esslingens slowenischer Partnerstadt Velenje Zuflucht gefunden haben, sind nicht in Vergessenheit geraten. Am Dienstag übergaben Vertreter des Chors des Theodor-Heuss-Gymnasiums, des Gesangsvereins Konkordia Zell und der Stadtkapelle Esslingen einen Scheck für Velenje.

Die Spende in Höhe von exakt 4565,27 Mark, die Bürgermeister Udo – Goldmann entgegennahm, kommt der Flüchtlingshilfe in Velenje zugute. Das Geld war bei einem gemeinsamen Benefiz-Konzert der Musikverbände in der Esslinger Stadthalle zusammengekommen. Die Idee zu dem Konzert wurde damals nicht zuletzt deshalb spontan geboren, weil sowohl die Vereine als auch das THG seit Jahren Kontakte zur slowenischen Partnerstadt pflegt. So sei die Spende auch ein Dankeschön für die „überwältigende Gastfreundschaft“, die Peter Kreck von der Stadtkapelle Esslingen, Klaus Wolf vom THG, sowie Bernd Barth und Roland Mäggle vom Gesangsverein Konkordia Zell und die Vereinsmitglieder und Schüler erleben.

Der Esslinger Sozialstadtkapellmeister zolle den Aktiven dann auch seinen „großen Respekt“. Könten die Stadtkapellmitglieder doch nur dann mit Leben erfüllt werden, meine Udo Goldmann, wenn die Vereine und Schulen hier in Esslingen mitwirken“. In Velenje leben derzeit noch rund 1300 Flüchtlinge aus Kroatien und Bosnien, die so hatte die für Stadtkapellverbände zuständige Jutta Fabron erfahren, auch noch auf lange Sicht dort arbeiten werden“. Das Rote Kreuz in Velenje hat die Betreuung der Flüchtlingsschweren übernommen. Doch fällt es der Organisation, die sich auch noch um 1500 mitleidende Nicht-Flüchtlinge kümmert, immer schwerer, die vielen Hilfesuchenden zu versorgen. Hat doch der noch relativ junge Staat Slowenien mit enormen wirtschaftlichen Problemen zu kämpfen.

Der von den Musikverbänden gespendete Betrag wird aus Mitteln des Erbes für Partnerstädte um 2000 Mark aufgestockt und kommt hier nach einem konkreten Projekt zugute. Damit das Rote Kreuz Lebenslagen und ordnungsgemäß verteilt kann, soll eine Lagerhalle gebaut werden.

Den Flüchtlingen in Velenje soll das Geld zugutekommen, das der Chor des Theodor-Heuss-Gymnasiums, der Gesangsverein Konkordia Zell und die Stadtkapelle Esslingen gemeinsam erwarben und entsandten und Bürgermeister Udo Goldmann übergaben. Auf unserem Bild zu sehen (von links): Peter Kreck, Jutta Fabron, Udo Goldmann, Klaus Wolf, Bernd Barth und Roland Mäggle

Foto: Lipka

*Predaja izkupička županu Esslingena Udu Goldmannu
(Esslinger Zeitung, 27. 1. 1994, arhiv K. W.)*

20-letnica zborovskega prijateljstva vezi samo še utrdi

Leta 1993 je zbor iz Esslingena gostoval v Velenju – praznovala se je 20-letnica prijateljstva obeh zborov. Koncert sta oba zbora pela ves program skupaj, zahtevni program pa je vseboval dela Gallusa, Mendelssohna Bartholdyja, posamezne stavke Rossinijeve Maše solenelle, skupne pesmi iz železnega repertoarja iz zgodovine izmenjave ... Udeležila se ga je tudi nova ravnateljica gimnazije Theodor Heuss Christa Vosschulte. Ob tej priložnosti je izšla tudi spominska brošura¹⁶ s slikovnim pregledom izmenjav obeh zborov, spominskih zapisov in koncertnim programom jubileja. Zbora sta po koncertu zopet obiskala priljubljeno Fieso, kjer sta tri dni prepevala in praznovala, nemški zbor pa je pot domov čez Italijo izkoristil tudi za obisk svoje partnerske šole v Trstu, kjer je imel še en koncert.

¹⁶ Brošuro sem takrat uredila avtorica tega prispevka, oblikoval pa tedanjí dijak na gimnaziji Rok Poles in oblikovalski krožek dijaške revije Špic.

Generacija tvorcev izmenjave se počasi poslavlja

V šolskem letu 1993/94, ko je velenjski zbor gostoval v Esslingenu in s skupnim prepevanjem na koncertu ponovil jubilejni program z gostovanja v Velenju – na izmenjavo so poleg dirigentke Danice Pirečnik odšli direktor tedanjega Centra srednjih šol Peter Robida z ženo, novi ravnatelj gimnazije Andrej Kuzman in Ciril Zdovc, se je že snoval program za obisk Nemcev naslednje leto v Velenju. Leto, ko se je z upokojitvijo od zbora poslovil pobudnik izmenjave in dolgoletni vodja zbora gimnazije Theodor Heuss Klaus Wolf. Prvi dirigent velenjskih gimnazijk Ivan Marin je zbor v času izmenjav vodil od leta 1973 do 1979, ko ga je predal Danici Pirečnik. Marin je še dvakrat prevzel zbor v času njenih porodniških dopustov (1980/81 in 1986). Tudi oba ravnatelja, Dieter Baun in Bojan Glavač, sta se na prelomu desetletja upokojila, gimnazija pa je v tem času prešla pod okrilje Centra srednjih šol (ki se je kasneje preimenoval v Šolski center), zato je tudi ime zbora postalo Mešani pevski zbor CSŠ oz. kasneje ŠCV. Tako je vodstvo nemške gimnazije vabilo na srečanja poleg ravnatelja gimnazije tudi direktorje ŠCV (Ivana Robido, kasneje Ivana Kotnika in Janka Pogorelčnika).

Skupni koncert maja, ki je torej pomenil tudi slovo prvega dirigenta zbora iz Esslingena Klause Wolfa, bo ostal v spominu pevcev in poslušalcev v nabito polni dvorani kot s čustvi nabito in hvaležno slovo od dirigenta, ki je pevkam in pevcem iz nekega drugega, ekonomsko težjega časa, odprl vrata v svet, hkrati pa pokazal, da na videz takšno »šolsko«¹⁷ pevsko skupno povezovanje presega glasbene meje, da ideje o prijateljstvu med narodi resnično niso le utopije iz knjig. To njegovo vizijo so prepoznali tudi vodilni moške v naši in njegovi domovini. Ob njegovem slovesu je tedanji ravnatelj gimnazije Andrej Kuzman zapisal besedo slovesa Klausu,¹⁷ ki pomeni zahvalo v najzlahnejšem pomenu besede, predvsem pa tudi razodeva njegovo zmoglost videnja pomena takšnega pedagoškega poslanstva.

¹⁷ Objavljeno v šolskem glasilu Špric, tudi prevedeno za Klause, in kasneje v brošuri ob 50-letnici (ur. A. Š.).

Tega gostovanja se je že udeležil tudi naslednik Klausu Wolfa – Wolfram Bolsinger, zborovodja zbora, ki je vzdrževal to neprecenljivo zborovsko izkušnjo naslednjih 24 let.

HVALA, KLAUS!

Petek, 5. maja zvečer. Dvorana Srednje glasbene šole Velenje je nabito polna. Pevska zbor Theodore Heuss Gymnasium iz Esslingena ter Centra srednjih šol Velenje se zopet predstavljata na skupnem koncertu. Kvaliteta obeh zborov je znana in priznana, zato je brezhiben posamičen nastop vsakega od njiju pričakovana, toda kako je mogoče, da ob enem samem srečanju zbora skupaj zapojejo tako ubrano, kot da bi tedne in tedne vodila pod vodstvom enega dirigenta? Kako je to mogoče, ko vendar Danica in Klaus pripravljata vsak svoje mlade pevce nekaj sto kilometrov drug od drugega in črpata ideje za svoje delo vsak iz svoje zakladnice sicer dveh različnih glasbenih sporočil dveh različnih narodov?

Dolga je tradicija medsebojnega sodelovanja, že dvaindvajset let je od prvega skupnega nastopa obeh zborov. V tem času so bile stekane mnoge pristne prijateljske vezi, mnogo izkušenj je bilo izmenjanih na strokovnem področju, pesem je združila mlada srca, zbrisala vse razlikosti in jih povezala v eno. Čutnost glasbe se je poistovetila.

Do tega se ne pride kar tako, mimogrede ali pa morda samo po sebi z leti. Potrebno je ogromno prizadevnosti, ljubezni, potrebno je plemenito in na široko odprto srce. In mladi sledijo. Iz njihovih grl lovi dirigent v svoje dlani nežne in milozvočne glasove.

Klaus Wolf je vse to zmogel. S svojo nepresahljivo življenjsko energijo, srčnostjo in plemenitostjo je bil vzor vsem mladim in vsem nam polnih dvaindvajset let.

Petek, 5. maja zvečer Klaus uradno zadnjič dirigira obema zboroma, njegov naslednjik, mladi Bolsinger pa, že prav skromno med mladimi, že nabira bogate izkušnje. Tudi za to je Klaus poskrbel.

HVALA, KLAUS!

Ravnatelj Gimnazije
Andrej KUZMAN, prof.

Dankeschreiben des Gymnasiums Velenje

1994/95

Zahvala ravnatelja Andreja Kuzmana Klausu ob njegovem zadnjem dirigiranju na koncertu pred odhodom v pokoj (glasilo Špic, šol. leto 1994/95).

Do odhoda v pokoj je Wolfova natančna kronistična roka zabeležila, da je od leta 1973 do 1995 Esslingen obiskalo 545 slovenskih pevcev in Velenje 548 nemških. Ob tem z orkestrom še 60 glasbenikov; če se izhaja iz tega, da jih je večina pevcev partnersko mesto obiskala dvakrat, pa jih je bilo gotovo iz vsakega mesta več kot 300. To vzajemno spoznavanje je po njegovem »prispevek k spoznavanju, sklepanju prijateljstva in za ohranjanje miru v srednji Evropi. Prijatelji se razumejo, se med sabo ne spopadajo!«¹⁸

Klaus Wolf prejme častna priznanja za svoj prispevek doma in v Sloveniji

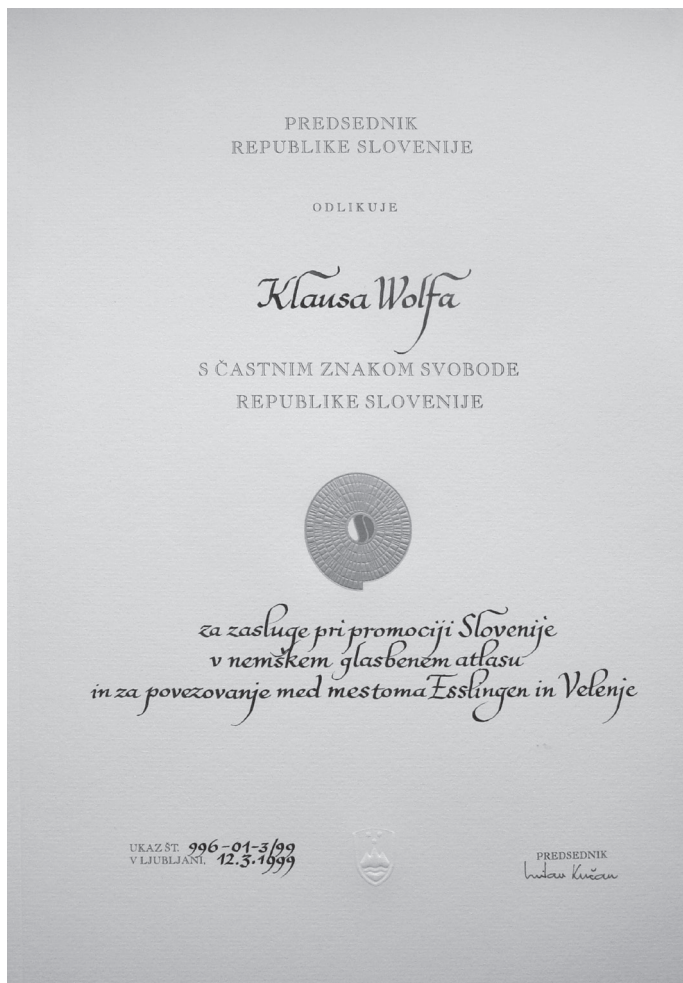
Po upokojitvi v šol. letu 1994/1995 prejme Klaus Wolf svoji domovini leta 1996 zvezni križ za zasluge in spominski kovance mesta Esslingen za gradnjo in negovanje partnerstva med mestoma Esslingen in Velenje.¹⁹ Nekdanji dirigent je do predaje zbora Danice Pirečnik svoji naslednici še obiskoval Velenje s svojim nekdanjim zborom na povabilo naših gostiteljev.

V Sloveniji je bilo njegovo delo prepoznano tudi na najvišji državni ravni. Zaradi pomena njegovega poslanstva in vizije, ki jo je uresničeval kot zborovodja in pedagog med obema mestoma in s takšno srčno predanostjo – ob redni zborovski tradiciji tudi z dobrodelnostjo doma za pomoč naši občini v času našega osamosvajanja –, je leta 1999 prejel tudi najvišje državno priznanje, ki ga lahko dobi tuji državljani v Sloveniji – priznanje tedanjega predsednika Republike Slovenije Milana Kučana. K temu je gotovo pripomogla tudi strankarska politična povezanost naše lokalne politike s tedanjim predsednikom, vendar pa to vsekakor ne zmanjšuje namena in pomena vrednosti tega priznanja: vizija naše osamosvojitve v času blokovne delitve

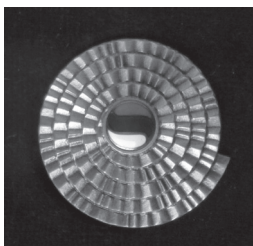
¹⁸ Zapis v kroniki, ki kaže na njegovo pedagoško in humanistično dimenzijo te izmenjave in sodelovanja.

¹⁹ Iz arhiva K. W.: »Im Dezember 1996 erhielt Klaus Wolf in Esslingen das Bundesverdienstkreuz am Bande und die Jubiläumsmünze der Stadt Esslingen – auch für den Aufbau und die Pflege der Partnerschaft zwischen den beiden Städten Esslingen und Velenje.«

Evrope po 2. svetovni vojni se je namreč poleg gospodarskih in političnih vzrokov gotovo rojevala tudi iz takšnih medsebojnih kulturnih povezav med narodi.

Najvišje državno priznanje predsednika države Milana Kučana in medalja miru in svobode.

*Medalja
miru in
svobode
Republike
Slovenije.*

*Oktober 1999. Na gostovanju zbora je kot prvi tujec prejel
tudi priznanje našega tedanjega župana Srečka Meha in
spominski kovanec Mestne občine Velenje.*

Po najvišjem priznanju države Slovenije, ki sta mu ga v Esslingenu predala naš konzul in veleposlanik, je 29. 7. 1999 v njihovem časopisu Esslinger Zeitung izšel članek, ki ga navajamo v celoti:²⁰

²⁰ Prevod članka David Vidmar Čeru.

Slovenien ehrt Wolf

ESSLINGEN: Lob für Verdienste um Partnerschaft

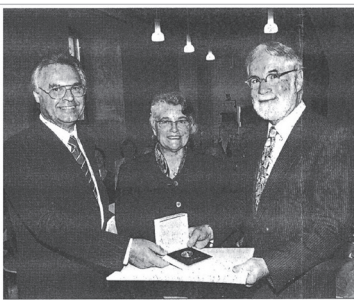
(e) – Der slowenische Staatspräsident Milan Kučan hat dem früheren Esslinger Gymnasialprofessor Klaus Wolf anlässlich der Verdienste, die sich dieser um die partnerschaftlichen Verbindungen zwischen Velenje und Esslingen erworben hat, das Ehrenzeichen der Freiheit der Republik Slowenien verliehen.

Klaus Wolf, der von 1972 bis 1995 am Theodor-Heuss-Gymnasium Geographie und Musik unterrichtete, war maßgeblich am Aufbau der Schulpartnerschaft des Theodor-Heuss-Gymnasiums mit den Gymnasien in Velenje beteiligt. Dieser seit über 25 Jahren bestehende Austausch zwischen den Schülern beider Städte ist eine bundesweit herausragende Partnerschaft. Wolfs Initiative ist es zu verdanken, daß Slowenien im deutschen Musikatlas Beachtung fand.

Alfonz Naberznik, Botschafter der Republik Slowenien, und der slowe-

nische Generalkonsul Fedor Gregorić kamen eigens nach Esslingen, um im Rahmen einer von der Stadtverwaltung organisierten Feierstunde diese höchste Auszeichnung ihres Landes an Klaus Wolf zu übergeben. Der Botschafter würdigte nicht nur die Verdienste von Klaus Wolf für die Städtepartnerschaft. Mit seinem Engagement habe sich dieser um das ganze Land Slowenien verdient gemacht. Oberbürgermeister Jürgen Zieger lobte die Arbeit von Professor Wolf bei der Festigung der Beziehungen zwischen den Partnerstädten Esslingen und Velenje hervor. „Klaus Wolf ist ein Glücksfall, sowohl für Esslingen als auch für Velenje.“

Natürlich durfte der Chor des Theodor-Heuss-Gymnasiums bei der Ehrung des früheren Chorleiters nicht fehlen. Unter Leitung von Wolfram Bölsinger begleiteten die Sängern und Sänger mit eindrucksvollen Liedern die Veranstaltung.

Ehrenzeichen der Freiheit der Republik Slowenien für Klaus Wolf. Der slowenische Außenminister und der slowenische Generalkonsul in Esslingen, um die Ehrung vorzunehmen. F. Bölsinger

Članek v Esslinger Zeitung: Slovenija izkazuje Wolfu čast

Slovenija izkazuje Wolfu čast

ESSLINGEN: Pohvala za zasluge pri partnerstvu

(e) – Slovenski predsednik države Milan Kučan je nekdanjemu profesorju Gimnazije Esslingen Klausu Wolfu podelil častni znak svobode Republike Slovenije za zasluge in njegovo vlogo pri razvijanju partnerskih odnosov med Esslingenom in Velenjem.

Klaus Wolf, ki je v letih med 1972 in 1995 poučeval geografijo in pouk glasbe na gimnaziji Theodor Heuss, je odigral bistveno vlogo pri ustalitvi partnerskega odnosa med gimnazijama Theodor Heuss v Esslingenu in Velenje. To že petindvajset let trajajoče sodelovanje med šolskima pevskima zboroma obeh mest je takšno, da presega državne meje. Wolfovi iniciativi se moramo zahvaliti, da je našla Slovenija svoje mesto v nemškem glasbenem krogu.

Alfonz Naberžnik, Veleposlanik Republike Slovenije, in Generalni konzul Fedor Gregorić sta prišla v Esslingen, da bi v sklopu organiziranega snidenja obeh mest, ki ga je pripravila esslingenska občinska uprava, podelila Klausu Wolfu najvišje državno odlikovanje Republike Slovenije. A slovenski veleposlanik ni le pohvalil Klausu Wolfa za njegove zasluge pri ustalitvi partnerskega odnosa med obema mestoma. S svojo zavzetostjo si je Wolf prislužil priznavanje po vsej državi. Župan Mestne občine Esslingen Jürgen Zieger je o delu profesorja Wolfa povedal:

»Klaus Wolf je ponos tako Esslingena kot Velenja.«

Brez pevskega zbora gimnazije Theodor Heuss se počastitev nekdanjega vodje ni smela zgoditi. Pod taktirko Wolframa Bolsingerja so pevke in pevci z ganljivimi pesmimi pospremili kulturni program.

Novi ravnatelji, novi dirigenti, izzivi za nove generacije

Z letom 2005, dokler je Klaus Wolf še obiskoval Velenje z zborom, se njegova kronika zaključuje. Njegovi nasledniki niso tako vestno urejali kronologije, ne pri njih ne pri nas. A gradivo obstaja, akterji s(m)o še aktivni, spomini in pričevanja so in še je čas, da se to zbere in uredi.

Zborovska izmenjava se je tudi po odhodu ustanoviteljev in nositeljev te izmenjave nadaljevala. Zavedanje o pedagoškem in vzgojnem pomenu takšnih interesnih dejavnosti in njihova umestitev v mednarodni kontekst je na obeh šolah vedno imelo podporo, čeprav so bili zaradi razširitve vseh mogočih mednarodnih povezav in strokovnih smeri na našem šolskem centru vedno večji izzivi – tako s pridobivanjem pevcev (tudi iz drugih šol, ne le gimnazije) kot finančno. Nenazadnje je ta mednarodna vez lahko predstavljala vzor (ki pa ga kasneje lokalno ali interno žal niso vsi (pre)poznali), ko so se v Evropi takšne izmenjave po padcu železne zaves v duhu smernic nove Evrope, posebej po širitvi EU, šele začele zelo intenzivno vzpostavljati. Ravno zaradi tega je bila pomembna izbira ljudi na vodstvenih položajih, ki so v tem prijateljstvu videli smisel, vrednost in so zagotavljali organizacijsko in strokovno podporo. In tudi že imeli izkušnje (oz. poznali ljudi, ki so jih imeli). To se je (vsaj formalno) ureničevalo.

Žal pa smo pri nas – gotovo iz drugačnih tendenc kot pri Nemcih, pri katerih je bil zbor predvsem prijetna občolska dejavnost brez sistemskih zahtev in ambicij za dokazovanje na tekmovanjih – po odhodu Danice Pirečnik, ki je Mešani mladinski pevski zbor ŠCV ponesla do zavidljivih mednarodnih uspehov (in s tem upravičenosti obstoja), doživeli pogostejšo

menjavo zborovodij (pri nas Tea Plazl, Katja Gruber, Ljiljana Djukić Šuklar, Alenka Podpečan) in s tem tudi vedno več težav s pridobivanjem pevcev. Morda tudi zaradi drugačne systemske ureditve zborov v splošnih programih srednjih šol in množičnim ustvarjanjem drugih obšolskih dejavnosti. Število pevcev pri nas je v zadnjih letih močno upadlo, čeprav imamo v dolini (potrjeno) veliko zelo uspešnih zborovodij in tudi dokaj bogato osnovnošolsko zborovsko tradicijo. Tudi izmenjava s tujino ima za mlade danes drugačno vrednost, kot jo je imela nekoč.

A pri tem ne bi smela igrati vloge vsesplošna »dostopnost tujine«, ampak predstavitev vsem udeležencem v pedagoškem procesu (učiteljem) kot mladim samim, kakšen pomen ima za mladega odrasčajočega človeka dejavnost, v kateri se oblikuje in razvija aktivno, ki ni splošni učni predmet, ampak je prostovoljno razvijanje posamezne glasbene zmožnosti, s katero se pridobiva veščine, ki jim človeštvo od nekdaj pripisuje zelo pozitivne vzgojne in osebnostne kompetence in učinke. To so: sodelovanje »v istem«, strokovna (glasbena) in osebnostna rast, kvalitetno pristočasno druženje, izmenjavanje veščin, medsebojno prilagajanje »sozvočju«, odgovornost v skupnosti in zanj, nenazadnje tudi narodni ponos (posebej na tujih odrih) in negovanje tradicije. Vse to so vrednote, ki presegajo samo petje. To pa zahteva pevskega vodjo, ki ima poleg strokovne tudi pedagoško vizijo, in tudi ravnatelje in učitelje z veliko podporo vsemu temu.

Namesto sklepa: kaj od tega se je s to izmenjavo vzgojilo in pridobilo

Prijateljstvo med zboroma nikoli ni imelo tekmovalne pevske ambicije (čeprav je bila zaradi pedagoških izhodišč in kulturne tradicije kvaliteta petja vedno bolj ali manj v razkoraku) – obstajalo je vzajemno spoštovanje in tiha nezavidljiva pozitivna tekmovalnost, a tudi občudovanje: tudi v sproščenosti in spoznavanju razlik kulturne in pevske tradicije. Prizadevanja obeh zborovodij so vedno bila predvsem učiti se drug od drugega pevske kulture, navduševanja pevcev za spoznavanje tradicije obeh narodov iz njihove zakladnice pesmi ter tudi pedagoški

proces učenja. Na koncertih je prekipevalo od žara in mladostne energije – tudi po menjavi dirigentov. Zato so bile ne le pevske, tudi osebnostne pridobitve tega druženja neprecenljive.

Izpolnjeno je bilo tudi tisto širše – humanistično poslanstvo: mnoga prijateljstva med pevci znotraj vsakega zbora in tudi med zboroma so ostala, pri katerih ne konkretno »fizično«, so lepi spomini. To se vidi po obisku koncertov tega partnerstva ob obletnicah, tudi v današnji veliko lažji zmožnosti medsebojnega povezovanja na daljavo. Vrednote in izkušnje petja, druženja, organizacije ..., ki so jih pridobili pevci v času srednješolskega življenja, danes lahko prenašajo na svoja poklicna področja v okviru svojih pristojnosti; mnogo pevcev je namreč danes uspešnih na najrazličnejših strokovnih področjih. Vsi pa se z najlepšimi spomini radi vračajo na obletnice te srednješolske izmenjave. Vsem generacijam se po mnogih letih ob besedi Esslingen – Velenje vedno narišejo na obraz nasmehi, obudijo nepozabni spomini.

Pevska prijateljstva med zboroma ali znotraj vsakega so neke vrste čudež. Kot da ob srečanjih po dolgih letih vsega vmesnega časa ne bi bilo.

Mesto Esslingen: stara mestna hiša (alters Rathaus)

Viri

- Klaus Wolf, zasebna kronologija gostovanj os 1973 do 2005 (Wordovi in PDF dokumenti iz njegovih albumov);
- Slovenska biografija – Ciril Cesar. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1022210/>, povzeto 12. 7. 2023.
- Naš čas, 12. 10. 1973. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-NYTCU2PB/bdece92b-7e34-4128-867b-e83e75c84885/PDF>, povzeto 12. 7. 2023.
- Naš Čas, 17. 6. 1977, str. 8. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-YKZMNNBE/6766ba07-dd75-46aa-8e71-d764fdc16138/PDF>, povzeto 12. 7. 2023.
- Naš čas, 24. 2. 1978. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-2S893DWJ/837cf3f9-6cf6-48d2-ab9d-3a0d1ed03a79/PDF>, povzeto 12. 7. 2023.
- Delo, 8. 5. 1974. http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_DOC-DME7FBZL/26/index.html#zoom=z, povzeto 13. 7. 2023.

POVZETEK

50 LET PRIJATELJSTVA SREDNJEŠOLSKIH PEVSKIH ZBOROV IZ ESSLINGENA IN VELENJA

V šolskem letu 2022/23 sta pevska zbora Šolskega centra Velenje (v začetku zbor Gimnazije Velenje) in Gimnazije Theodor Heuss iz Esslingena praznovala 50-letnico pevskega prijateljstva, ki v evropskem merilu gotovo predstavlja unikum kulturnega povezovanja med državama nekdanjih t. i. različnih ideoloških blokov. Idejni oče teh vezi je bil profesor glasbe in geografije na Gimnaziji Teodor Heuss v Esslingenu Klaus Wolf, ki je imel podporo v svojem ravnatelju Dietru Baunu in je ob srečanju z velenjskima študentkama medicine Margareto Seher in Nives Cesar v Esslingenu takoj našel pravi sogovornici, ki sta v Velenju vzpostavili stik s tedanjima profesorjem glasbe na gimnaziji Ivanom Marinom in prvim ravnateljem gimnazije Bojanom Glavačem. Načrtovan enkratni obisk vsakega zbora v teh dveh mestih v šolskem letu 1973/74 je prerasel v nepretrgano obdobje polstoletnega skupnega srečevanja na koncertih. V prelomnih obdobjih naše zgodovine so prav prizadevanja na nemški strani (seveda z veliko obojestransko lokalno politično podporo) in njihova aktivnost za širšo lokalno skupnost prinesla prof. Wolfu ob zaključku poklicne kariere poleg lokalnih priznanj doma in pri nas tudi najvišje državno odlikovanje slovenskega predsednika države Milana Kučana za poglobljanje kulturnih in občečloveških vezi med mladimi in mestoma.